

Et norsk elsertifikatmarked

Arne Jakobsen, GreenStream Network AS, 13 mars 2006

Et norsk sertifikatmarked basert på det lovforslag vi hadde på høring vinteren 2005 og med justeringer i henhold til den siste tids diskusjoner og føringer vil ha en likviditet det første året på fra i underkant av 3 TWh til 5 TWh, alt etter hvordan eksisterende vannkraft håndteres. Ser vi bort fra produksjonen til de tre-fire største aktørene i det svenske markedet er dette volum på høyde med eller større enn det vi hadde i Sverige i 2003. I tillegg er strukturen i bransjene forskjellige i de to land og i Norge vil konsentrasjonen være betydelig mindre. Alt dette gir et grunnlag for å hevde at et norsk elsertifikatmarked vil kunne fungere all den tid det svenske markedet har gjort det.

Innledning

Med utgangspunkt i at den etter vår mening beste løsningen, en norsk/svensk elsertifikatordning ikke vil bli etablert nå, følger under en kort redegjørelse for hvordan et norsk elsertifikat marked kan legges opp.

Alternative virkemidler for det formål å få etablert ny fornybar produksjon av el er som følger;

- En norsk elsertifikatordning
- En form for produksjonstøtte
- Investeringsstøtte

Vi vil kort redegjøre for elementene i en norsk elsertifikatordning lenger ned. De to andre alternativer er begge rene støtte-ordninger. En investeringsstøtte etter den modellen Enova har administrert for vindkraft de siste år gir ikke tilstrekkelig insentiv til en større satsning på fornybar energi. Dette er godt dokumentert gjennom den mangel på nye investeringer vi har sett de siste årene. Det er også et stort problem at bruk av denne form for subsidieordning er sterkt begrenset gjennom EØS avtalen. En produksjonstøtte vil om den konstrueres riktig kunne gi et tilstrekkelig insentiv for å gjennomføre den satsningen på fornybar energi som regjeringen har lagt opp til. Problemet med denne form for ordning nå er dels at den krever en tung administrasjon og er lite kostnadseffektiv. Den blir derfor dyr for forbrukerne. I tillegg er situasjonen nå slik at en slik ordning må utredes og modnes og derfor vil føre til en utsatt igangsettelse. Dette vil igjen føre til at en rekke prosjekt må utsettes på ubestemt tid.

En annen meget viktig faktor i favør av et sertifikatmarked er at det bygger på og sementerer grunnlaget for kraftmarkedet, som Norge er en del av. Sertifikatordningen bygger også på de samme prinsipp som kraftmarkedet og som sådan er dette en symbiose som er meget positiv for begge de to markedene. Det er også slik at svenske aktører som i dag har norske motparter gjennom kraftmarkedet er utelukket fra dette i forhold til elsertifikater, som er en ren svensk ordning.

Tilslutt kan i denne sammenheng nevnes at ettersom et sertifikatmarked trigger ny produksjon vil tilbudssiden i kraftmarkedet styrkes og derved prisen på kraft gå ned. På denne måten vil kraftprisen på sikt dyttes ned. Prisen på sertifikater skal også kunne gå ned på sikt da teknologi-modning skal gi billigere ny fornybar energi og derfor en riktig og rask reduksjon av forbrukernes kostnader.

Å etablere et rent norsk marked for elsertifikat er mulig, det er til og med mulig å få dette til å fungere tilfredstillende om rammebetingelsene er godt gjennomtenkt. Ved oppstarten av et slikt marked vil det være utfordringer knyttet til likviditet og konsentrasjon av markedsmakt. Denne

type problemer var også aktuelle og på agendaen da svenskene startet sin ordning i mai 2003, og ved å sammenligne det norske utgangspunktet med det svenske vil man kunne få en god innsikt i problematikken. Dette dokumentet vil diskutere og belyse forutsetningene for et norsk sertifikatmarked.

Norsk elsertifikatmarked

Et norsk sertifikatmarked bør av flere grunner bygge på samme lest som det svenske. For det første har den svenske modellen vist seg å fungere meget bra til tross for stor skepsis blant enkelte aktører på forhånd, og til tross for at dagens ordning bare gjelder fram til 2010. For det andre er det svenske elsertifikatmarkedet godkjent og anerkjent i EU og for det tredje vil det være viktig å samkjøre de to markedene så godt som mulig slik at det i fremtiden kan være mulig å kombinere dem evt sammen med andre nordiske land. Et rent norsk marked bør i tillegg bygges i størst mulig grad på det eksisterende norske lovforslaget (fra november 2004) da dette er gjennomarbeidet av berørte instanser og modnet såvel hos myndigheter og politikere som i bransjen. I og med at et rent norsk marked trenger likviditet i oppstartsfasen bør det i tillegg vurderes om man skal inkludere enkelte av de eksisterende småkraftverkene for så å fase disse ut etter et antall år (som i Sverige). Det bør i tillegg være et unntak for eksisterende vindkraft og bioenergi da disse anleggene er i direkte konkurransesituasjon med svenske anlegg og vil oppleve sterk forskjellsbehandling om rammebetingelsene blir for ulike.

Vi har tatt for oss både eksisterende vind-, småskala vann- og biokraft samt potensialet for tilsvarende ny kraftproduksjon nedenfor.

Eksisterende småskala vannkraft i Norge med byggestart før 01.01.04

Størrelse	Produksjon GWh	Ca antall
0-1000 KW	240	171
1001-1500 KW	325	50
1501-5000 KW	2200	152
5001-10000 KW	2500	75
SUM	5265	448

Dersom man skal følge regelverket som er foreslått i det norske eksisterende lovforslaget for elsertifikatmarkedet skal ikke noen av de eksisterende vannkraftanleggene som har byggestart før 01.01.2004 inkluderes. Det er derfor viktig å ha tilgang til en oversikt over antall anlegg som har byggestart etter 01.01.04 og som nå er i produksjon. Om vi antar en øvre grense på 5 MW på nye anlegg som vil inngå i ordningen vil vi kunne ha et volum på ca 0,5 TWh innen utgangen av 2007.

Som vi ser i tabellen over finnes eksisterende småkraftverk med en samlet årsproduksjon på ca 5,2 TWh som har byggestart innen 2004.

Eksisterende vindkraft i Norge

	MW	GWh (ca)
Eksisterende vindkraft pr jan. 06	281	815

Det er 12 vindkraftprosjekter i drift i Norge pr i dag og disse vil kunne levere i overkant av 800 GWh pr år. Om vi ser på eierforholdene i vindparkene ser vi at Statkraft gjennom Smøla og Hitra kontrollerer ca 2/3 av den installerte effekten. I tillegg er Norsk Hydro og Norsk Miljøkraft blant de større aktørene men ikke dominerende. I tillegg finnes 10 vindkraftprosjekter som har fått konsesjon men som ikke er satt i drift. Lite av dette, om noe vil evt komme i produksjon innen oppstarten av et rent norsk sertifikatmarked, men vil derimot gjennom det første året og deretter kunne tilføre betydelig likviditet i markedet. Vi antar likevel at med en rask avklaring av virkemiddelordningen vi iallfall 500 GWh kunne være i produksjon i løpet av 2007.

Bioenergi

I Norge finnes ikke mye produksjonskapasitet innen bioenergi og den viktigste aktøren er Södra Cell Tofte som gjennom sine to turbiner produserer ca 250 GWh årlig. I tillegg har Norske Skog to anlegg som til sammen produserer ca 50 GWh i året. Til sammen kan man regne med at elektrisitet fra eksisterende bioanlegg vil ligge rundt 350 GWh pr år.

Det er ingen eller lite nye prosjekt innenfor denne kategori med byggestart etter jan 2004 og derfor vil likviditeten i den første tiden være begrenset.

Totalt produksjonspotensial innenfor et norsk sertifikatmarked i 2007

Teknologi	Årsproduksjon (GWh)
Eksisterende småkraft < 1 MW	240
Ny småkraft under 5 MW (byggestart etter 01.01.2004)	500
Vindkraft (eksist. og ny)	1315
Bioenergi	350
Totalt	2405

Om det er ønskelig og nødvendig med en høyere likviditet i markedet det første året kan man inkludere eksisterende småkraft med installert kapasitet opp til 5 MW, noe som vil tilføre markedet ytterligere 2,5 TWh. Samlet vil markedet da kunne ha en likviditet på ca 5 TWh i løpet av 2007.

Situasjonen i Sverige i 2003

	Antall anlegg	Produksjon (GWh)
Bio	89	4218,3
Vann	1035	963,6
Vind	553	455,6
Totalt	1677	5637,5

Som vi ser av tabellen hadde bioenergi nærmere 75% av produksjonen i det svenske markedet i oppstartsåret 2003. Dette medførte til dels stor grad av markedskonsentrasjon i og med at denne kategori domineres av skogsindustrien som igjen domineres av et fåtall store aktører og i tillegg har Fortum og Vattenfall betydelig elproduksjon fra bioanlegg. I Sverige var det i 2003 tre-fire aktører innenfor denne kategorien som hadde en samlet produksjon på ca 3.5-4 TWh. I tillegg var og er aktører som Vattenfall, Fortum og EON Sweden (Sydkraft) både store produsenter og store forbrukere/kjøpere. Dette betyr at en god del av den svenske omsetningen var og er unntatt markedet og derved minsker den virkelige likviditeten i markedet.

Vi ville ikke sett tilsvarende konsentrasjon i Norge innenfor aktuelle kategorier produksjon i og med at ingen av de store vannkraftanleggene ville fått innpass i systemet. Det meste av småkraftanlegg er fordelt mellom energiselskaper og private småkrafteiere. I systemets første leveår ville vi fått en relativt stor økning i antall småkraftverk som ville vært kontrollert av både energiselskaper og private, men ingen særlig markedsmaktkonsentrasjon. De store volumene i et norsk elsertifikatmarked vil først og fremst komme innen vindkraft, hvor enkeltanlegg vil kunne produsere opp til flere TWh. De ”normale” vindkraftanleggene vil på sikt levere 200-500 GWh.

Konklusjonen er at et norsk sertifikatmarked basert på det lovforslag vi hadde på høring vinteren 2005 og med justeringer i henhold til den siste tids diskusjoner og føringer vil ha en likviditet det første året på fra i underkant av 3 TWh til over 5 TWh, alt etter hvordan eksisterende vannkraft håndteres. Ser vi bort fra produksjonen til de tre-fire største aktørene i det svenske markedet er dette volum på høyde med eller større enn det vi hadde i Sverige i 2003. I tillegg er strukturen i bransjene forskjellige i de to land og i Norge vil konsentrasjonen være betydelig mindre. Alt dette gir et grunnlag for å hevde at et norsk elsertifikatmarked vil kunne fungere all den tid det svenske markedet har gjort det.